

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Кравцової Тетяни Миколаївни, на дисертацію Василів Соломії Степанівни «Адміністративно-правові засади підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертації. У статті 3 Конституції України проголошено, що вищою цінністю держави є людина, її права та свободи, які визначають зміст і спрямованість будь-якої демократичної держави, яка, у свою чергу, покликана гарантувати дотримання цих прав та свобод людини, громадянина в Україні. Держава повинна створити ефективний механізм реагування на адміністративні правопорушення, який би проявлявся в оперативному застосуванні заходів адміністративного впливу до винних осіб і одночасно виключав би будь-які прояви беззаконня і свавілля щодо громадян, корупційну складову.

Останнім часом значимості набуває питання удосконалення процесу розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення. Безперечно, постійні зміни та доповнення чинного законодавства України про адміністративні правопорушення, збільшення переліку органів та посадових осіб, уповноважених розглядати адміністративні делікти, відсутність чіткого (кодифікованого) нормативного регулювання інституту підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення зумовлюють потребу перегляду та оновлення норм адміністративно-деліктного законодавства у частині правового регулювання інституту підвідомчості.

Нині в Україні триває вже третя за десятиріччя судова реформа, відбувається реформування органів місцевого самоврядування, розроблено ряд законопроектів про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади), відтак необхідно застосувати нові наукові підходи до осмислення правового регулювання інституту підвідомчості у

адміністративному праві, особливо в частині визначення та розмежування підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення. Наукове дослідження перспектив розвитку інституту підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення є важливим, особливо зараз на етапі розробки проектів адміністративного кодексу та кодексу адміністративних процедур.

Вищезазначене говорить про актуальність дисертації Василів С. С. «Адміністративно-правові засади підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення», яке саме й спрямовується на розкриття наведених теоретичних та практичних проблем.

Актуальність дослідження підтверджується також тим, що воно виконано в контексті основних наукових напрямів досліджень Національного університету «Львівська політехніка» від 24 червня 2014 р., протокол № 5 «Про правові, психологічні та інформаційні проблеми розвитку державності в Україні», науково-дослідної роботи «Вдосконалення правового механізму захисту прав і свобод людини і громадянина в умовах розбудови правової держави» (державний реєстраційний № 0112U001217), а також у контексті наукового дослідження кафедри адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового інституту права та психології НУ «Львівська політехніка» «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах розбудови правової держава» (державний реєстраційний номер № 046U004099).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації у достатній мірі обґрунтовані. Дисертація виконана автором самостійно. Ідеї, що належать іншим авторам, у роботі не використано, всі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на базі особистих досліджень автора.

Достовірність висновків дисертації обумовлюється правильно обраною методологією дослідження, в основу якої покладено сучасні загальні та

спеціальні методи наукового пізнання. Їх застосування характеризується системним підходом, що дало можливість досліджувати проблеми в єдності їхнього соціального змісту і юридичної форми, здійснити системний аналіз адміністративно-правових засад підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Крім того, дисертаційна робота характеризується ретельним аналізом наукових джерел, вітчизняних та зарубіжних нормативно-правових актів з досліджуваної проблеми, у тому числі напрацювань вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі адміністративного права. Загалом список використаних дисертантом джерел становить 296 найменувань.

Нормативну основу роботи склали положення Конституції України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших нормативно-правових актів України, а також законодавство європейських країн з питань підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практики застосування чинного законодавства України, історичні матеріали та публікації у вітчизняних і зарубіжних періодичних виданнях, результати проведеного анкетного опитування 309 респондентів, а також офіційні статистичні показники щодо підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації полягає в тому, що в роботі здійснено системне комплексне дослідження теоретичних та практичних проблем функціонування інституту підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення

Оцінюючи новизну основних положень, висновків дисертації, необхідно зазначити, що в ній порушено не розроблені раніше наукові і практичні завдання, вирішення яких дозволило одержати позитивні результати і виробити ряд пропозицій. З урахуванням цього можна стверджувати, що новизна дисертаційного дослідження проявляється як у самому підході до

досліджуваної проблеми, так і запропонованому вирішені конкретних питань, що стосується узагальненню теоретичних аспектів підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення та практичним питанням визначення і розмежування підвідомчості адміністративних деліктів.

У роботі сформульовано низку положень, що сприяють розв'язанню конкретного наукового завдання і характеризуються науковою новизною.

Так, схвальної оцінки заслуговує проведений дисертантом аналіз теоретичних засад діяльності органів адміністративно-деліктної юрисдикції в частині визначення та розмежування підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення. Зокрема, теоретичним аспектом результатів наукового дослідження становлять визначені дисертантом основні методологічні підходи до вивчення інституту підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення (с. 44), поняття підвідомчості (с. 60) та система принципів в адміністративному праві, які є основою при розгляді справ про адміністративні правопорушення (с. 92 – 93), ознаки та особливості підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення (с. 73 – 76).

Позитивним в роботі є те, що автором не залишена поза увагою і наукова дискусія відносно правового змісту певних адміністративно-правових термінів. В дисертації проаналізовані наукові підходи та запропоновані авторські визначення термінів: «підвідомчість розгляду справ про адміністративні правопорушення» (с. 60), «суб'єкт, уповноважений розглядати справи про адміністративні правопорушення» (с. 111 – 112), «принципи підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення» (с. 86).

Певну увагу хотілося б звернути на проведений аналіз нормативно-правових засад підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення та запропоновані автором шляхи вдосконалення законодавства України з цього питання. А саме вдалою вважаємо

пропозицію автора щодо необхідність запровадження спеціалізації суб'єктами адміністративно-деліктної юрисдикції при розгляді справ про адміністративні правопорушення (с.140) та застосування виключно судової підвідомчості при розгляді окремих категорій справ про адміністративні правопорушення (с. 130 – 131). Також цікавими є теоретичні підходи автора до визначення видів підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення (с. 97 – 108).

Заслужують на увагу визначені автором шляхи подолання колізій підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення (с. 153 – 154), а також висновок дисертантки, що розмежування компетенції органів, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення полягає у встановленні чіткої диференціації у сфері розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення, що зумовлено особливостями предмету відання, функціями цих органів та територією, на яку поширюються їх повноваження (с. 159).

Загальна оцінка дисертаційної роботи та повнота викладу одержаних результатів в опублікованих працях. Загальний аналіз змісту роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, достатній науковий рівень і відповідне практичне значення.

Варто відмітити логічну і достатньо продуману наукову структуру роботи С.С.Василів, що дало змогу її автору здійснити аналіз адміністративно-правових засад підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення законодавства України в цій сфері.

Робота містить нові науково обґрунтовані висновки і рекомендації, що мають значення для науки адміністративного права і можуть бути корисними для практичної діяльності, науково-дослідної та навчальної роботи. Дисертація написана з дотриманням юридичної термінології, з логічним та послідовним викладенням матеріалу, бібліографічний апарат оформлений відповідно до вимог чинних стандартів.

Результати дисертаційного дослідження достатньо повно та змістовно викладені у дев'ятнадцяти наукових працях, серед яких вісім статей – сім у наукових виданнях, визнаних фаховими з юридичних наук, одна – в зарубіжному періодичному виданні, одна – у журналі внесеному до наукометричної бази даних «Index Copernicus» та одинадцять – у збірниках тез доповідей на науково-практичних заходах. Публікації підтверджують науковий доробок автора, а їх обсяг, кількість та якість відповідає усім вимогам до публікацій основного змісту дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук і надають авторові право публічного захисту дисертаційної роботи

Автореферат дисертації ідентичний її основним положенням і повністю відображає зміст та результати проведеного дисертаційного дослідження. Дисертація та автореферат оформлені відповідно до встановлених вимог, які висуваються до даного виду робіт.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес. Висновки та пропозиції щодо вирішення теоретичних та практичних проблем функціонування інституту підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення в Україні можуть бути основою для подальших наукових досліджень із відповідної проблематики. Так, результати дослідження можуть бути використані можуть бути використані: у правотворчості для вдосконалення чинного адміністративного законодавства, яке регулює питання підвідомчості справ про адміністративні правопорушення (акт впровадження від 02 жовтня 2015 р.); у правозастосовній діяльності для застосування рекомендацій і пропозицій дослідження в адміністративно-процесуальній діяльності органів, що уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення; як основа для подальшого вирішення проблем підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення, уповноваженими на це суб'єктами у науково-дослідній роботі; у навчальному процесі – під час викладання та підготовки методично-

дидактичних матеріалів з навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність», «Адміністративна деліктологія», «Розгляд окремих категорій адміністративних справ судами», «Практикум з адміністративного судочинства» (довідка про використання у навчальному процесі НУ «Львівська політехніка» №67-01-257 від 12 лютого 2016 р.), а також в системі професійної підготовки працівників органів державної влади та управління (довідка ГУ НП у Львівській області №15-08/249 від 18 вересня 2015 р.).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Поряд з позитивними якостями дисертації в ній є дещо спірні, та недостатньо аргументовані положення, окремі неточності.

1. У підрозділі 1.3 «Підвідомчість розгляду справ про адміністративні правопорушення та її співвідношення з іншими видами юрисдикційної діяльності» характеризуючи правову категорію підвідомчості та підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення (с. 50) автор вказує: «Розгляд справ, зокрема й справ про адміністративні правопорушення, повинен регламентуватися лише на законодавчому рівні, а регулювання процесу розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення та притягнення до адміністративної відповідальності не може бути регламентовано підзаконними нормативно-правовими актами». Водночас, на с. 60 автором висловлена дещо інша точка зору — окреслюючи власне визначення підвідомчості справ про адміністративні правопорушення, дисертант визначає її як «нормативне закріплення кола справ, розгляд та вирішення яких належить до повноважень органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, посадових осіб цих органів». Відтак, дисертант допускає, що визначення кола суб'єктів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, може визначатися підзаконними нормативно-правовими актами.

2. У підрозділі 1.4 «Ознаки та особливості підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення» на основі аналізу чинного

законодавства про адміністративні правопорушення визначені та обґрунтовані ознаки підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення, які, як стверджує автор є «орієнтирами для правозастосовних суб'єктів та дають змогу розподілити справи між різними адміністративно-юрисдикційними органами відповідно до їх компетенції». Дисертант, зокрема виокремлює основні та додаткові ознаки підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення (с. 73-74), проте, не обґрунтовує у підрозділі дисертації такий поділ ознак та не визначає чітко мотивів віднесення окремих ознак підвідомчості саме до основних чи додаткових.

3. У підрозділі 1.5 «Принципи забезпечення підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення» автор характеризує такі принципи підвідомчості справ про адміністративні правопорушення як доступність та раціональність (с. 90-91). Зокрема, автор зауважує, що принцип доступності «покликаний гарантувати відповідні умови відкритості функціонування юрисдикційних органів, їх посадових осіб у процесі розгляду справи, зрозумілість та прозорість процедури визначення юрисдикційного органу при розгляді конкретної справи», а «раціональність адміністративно-деліктного процесу, повинна гарантувати чіткі критерії визначення підвідомчості справ про адміністративні правопорушення та порядок вирішення колізій». Проте, принцип доступності, як можна зробити висновок з тверджень автора, передбачає зрозумілість порядку визначення підвідомчості справ про адміністративні правопорушення, а, отже, і чіткі правила визначення підвідомчості адміністративних деліктів. Тому, виокремлення дисертантом окремого «принципу раціональності» щодо підвідомчості справ про адміністративні правопорушення є дещо дискусійним.

4. На с. 109 дисертаційного дослідження автор наголошує на необхідності нормативного закріплення правил предметної, територіальної підвідомчості справ про адміністративні правопорушення, вказуючи на

позитивний досвід існування таких норм у адміністративно-деліктному законодавстві окремих держав. Однак, автор не висловлюється щодо конкретного змісту таких норм, не пропонує внесення змін та доповнень до чинного законодавства про адміністративні правопорушення.

5. У підрозділі 2.2 «Суб'єкти, що уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення» дисертант висловлює точку зору про провідну роль судових органів у вирішенні справ адміністративної юрисдикції та визначає умови застосування судової підвідомчості справ про адміністративні правопорушення. Втім, аналізуючи зарубіжний досвід, автор жодним чином не згадує у дисертаційному дослідженні про адміністративні суди, (адже система адміністративних судів існує вже понад десятиліття), тому було б доцільним, окреслити власне бачення наведеної проблематики при захисті дисертаційного дослідження.


6. У розділі 3 «Розмежування компетенції органів, що уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення» автор визначає вимоги до змісту норм, які б регулювали питання визначення та розмежування підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення. Проте, такі теоретичні твердження авторові слід було б підтвердити пропозиціями щодо внесення змін та доповнень до КУпАП або ж запропонувати власне бачення редакції таких норм.

Зазначені зауваження та побажання мають переважно дискусійний характер. Це відзначає насамперед складність і актуальність дослідженої теми та власний підхід дисертанта до її розгляду. В цілому ж, зауваження і дискусійні положення суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація «Адміністративно-правові засади підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення» є завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку

адміністративно-правової науки, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичним значенням, відповідає вимогам п.п. 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженим постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013р. № 567, а її авторка – Василів Соломія Степанівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
професор кафедри правосуддя
Сумського національного
аграрного університету,
доктор юридичних наук, професор



Т. М. Кравцова

